

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi asistanları ve son sınıf öğrencilerinin üreme sağlığı hakkındaki bilgilerinin incelenmesi Examination of the knowledge about reproductive health of assistants and senior students in Suleyman Demirel University Faculty of Medicine

Sıtkı Arı¹, Kurtuluş Öngel², Ahmet Nesimi Kışioğlu³

¹ Uzm.Dr., 3 no.'lu Aile Hekimliği Birimi, Tercan, Erzincan, Türkiye

² Doç.Dr., Tepecik Eğitim Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği, İzmir, Türkiye

³ Prof.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

Özet

Amaç: Bu araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi asistanları ve son sınıf öğrencilerinin üreme sağlığı hakkında bilgilerini araştırmak amacı ile planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma, Ocak 2010-Mayıs 2011 tarihleri arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde yapılmıştır. Çalışmaya, ilgili fakültede görev yapmakta olan 185 asistan ve 71 intern doktor olmak üzere toplam 256 kişi katılmıştır. Çalışmada veri kaynağı olarak toplam 76 sorudan oluşan bir üreme sağlığı anketi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılanların üreme sağlığı bilgi düzeyi incelendiğinde; güvenli annelik ve gençlere yönelik üreme sağlığı hizmetleri konusunda bilgi sahibi olma düzeyinin düşük olduğu; acil obstetrik bakım, aile planlaması ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bilgi sahibi olma düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Intern doktorların, cinsel yol ile bulaşan hastalıklar ile gençlere yönelik üreme sağlığı hizmetleri bilgisinin asistan doktorlara göre daha fazla olduğu saptandı. Araştırmaya katılan asistan doktorların, üreme sağlığı konuları hakkındaki bilgileri ile anabilim dalları (preklinik, dahili, cerrahi) arasında anlamlı ilişki tespit edilemedi.

Sonuç: Üreme sağlığı konularından sorumlu olan ve bu branşlarda çalışan asistan doktorların çoğunun, üreme sağlığı konuları için saptanan yeterlilik sınır puanını geçmiş olduğu görüldü.

Anahtar kelimeler: Asistan, sağlık, üreme.

Abstract

Objective: This study was planned to investigate the knowledge of the research assistants and senior students of Suleyman Demirel University Faculty of Medicine on reproductive health.

Material and Method: Study was performed in Suleyman Demirel University Faculty of Medicine between January 2010-May 2011. 185 residents and 71 interns, total 256 people who were working at the same faculty, participated in the study. Reproductive health survey, consist of 76 questions was used as the data source.

Results: When the participants' level of knowledge on reproductive health was examined; they had a low level of knowledge on safe motherhood and about the reproductive health services for young people; high level of knowledge about emergency obstetric, family planning and sexually transmitted diseases. Intern doctors had more knowledge than assistant doctors about sexually transmitted diseases and reproductive health services for young people. No correlation was detected between assistant doctors knowledge on reproductive health and departments (preclinic, internal, surgery).

Conclusion: Majority of the resident doctors, who are working in this field and responsible for the reproductive health issues; were passed the border qualification score.

Key Words: Assistant, health, reproduction.

Kabul tarihi: 27 Nisan 2012

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre üreme sağlığı; "Üreme sistemi, işlevleri ve süreci ile ilgili sadece hastalık ve sakatlığın olmaması değil; tüm bunlara ilişkin fiziksel, mental ve sosyal yönden tam bir iyilik halinin olması"dır (1,2,3).

Adölesanların ve gençlerin üreme sağlığı ile ilgili çalışmalar, 1994 yılında gerçekleştirilen Dünya Nüfus ve Kalkınma Konferansı'ndan beri uluslararası gündemde önemli bir yere sahiptir. Konferansın eylem programı'nda; "üreme sağlığı programlarının kadınların ve adölesanların ihtiyaçlarını kapsayacak biçimde yeniden düzenlenerek, üreme sağlığı bilgisi, danışmanlık ve üreme sağlığı hizmetlerini adölesanlar ve erişkin erkekler için de ulaşılabilir kılabacak yenilikçi programlara ihtiyaç

olduğu” belirtilmiş; gençlerin üreme sağlığı konusundaki çalışmaların önemi vurgulanmıştır(2,3,4). Bu dönemdeki, erken cinsel aktivite, cinsellik ve gebeliği önleyici yöntemler hakkındaki bilgi eksikliği, evlilik yaşının değişmesi, çocuk yaşta evlilik, cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma riskinin artması, istenmeyen gebelikler, cinsel sömürü ve taciz gibi sorunlar gençlerin üreme sağlığı konusundaki bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır (5,6,7,8). Bu sorunların çözümünü sağlayacak ve halen karşılanmamış ihtiyaçlar ise; bilgilendirme, hizmet sunumu ve gençlerin katılımıdır (9).

Gençlerin cinsel sağlık düzeyi ile ilgili çalışmalar özellikle gelişmiş ülkelerde gençlerin cinselliklerini güvenli ve sorumlu bir şekilde yaşamaları açısından gittikçe önem kazanan bir alan haline gelmiştir. Diğer taraftan gelişmekte olan ülkelerde ise gençlerin cinsel sağlık düzeyi erken yaşta evlilik ve doğurganlık açısından önemli bir konudur. Bölgeler ve yerleşim birimleri arası farklılıklar nedeni ile Türkiye için her iki durum da geçerlidir (10).

Üreme Sağlığı kümesinde kapsanan alanlar ve sorunlar incelendiğinde geniş bir müdahale sahası görülmektedir. Ülkemizde üreme sağlığı açısından öncelikli sorunlar; anne ölümlerinin yüksek olması, istenmeyen gebeliklerin fazla olması, cinsel yolla bulaşan hastalık (CYBH) sıklığının artıyor olması, gençlerin üreme sağlığı düzeylerinin düşük olması ve üreme sağlığı açısından bölgeler arasında eşitsizlikler bulunmasıdır (6).

Cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmet çerçevesine göre hizmet sunanların hizmet kalitesinin geliştirilmesi kapsamında, hizmet sunanların öncelikle bu beş konu olan; güvenli annelik, acil obstetrik bakım, aile planlaması, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ile adolesan üreme sağlığı hakkındaki bilgilerinin ve tutumlarının ölçülmesi önemlidir. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde eğitim gören asistan ve intern doktorların öncelikle bu konular hakkındaki bilgi ve tutumlarını ölçmek çalışmanın temel amacıdır. Çalışmanın bir diğer amacı da buradan çıkacak sonuçların tıp fakülteleri ve Sağlık Bakanlığı’na bağlı birimlerle paylaşarak, hizmet ve eğitim yönünün şekillendirilmesine katkıda bulunmaktır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma, Ocak 2010-Mayıs 2011 tarihleri arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde yapılmıştır. Araştırma kapsamına, Tıp Fakültesi’nde preklinik, dahili ve cerrahi branşlarda eğitim alan asistan doktorlar ile fakültenin son sınıf öğrencileri dahil edilmiştir. Çalışma; tanımlayıcı, kesitsel bir anket araştırmasıdır.

Tıp fakültesindeki toplam asistan doktor sayısı Şubat 2011 tarihinde 240 olup; preklinik branşlarda 13 kişi (%5,42), dahili branşlarda 136 kişi (%56,66) ve cerrahi branşlarda 91 kişi (%37,92) görev yapmaktadır. Aynı tarih itibarıyla fakülteadaki intern doktor sayısı ise 74 kişidir. Çalışmaya 240 asistan doktordan 185’i (%77,0), 74 intern doktordan 71’i (%96) katılmıştır. Çalışmanın red kriterlerini; anketi doldurmak istemeyen asistan ve intern doktorlar ile anabilim dallarında tıp doktoru ünvanına sahip olmayan yüksek lisans ve doktora öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışmada veri kaynağı olarak toplam 76 sorudan oluşan üreme sağlığı anketi kullanılmıştır. Ankette; sosyodemografik özellikler, güvenli annelik konusundaki bilgi, acil obstetrik bakım konusundaki bilgi, aile planlaması bilgisi, CYBH bilgisi ve gençlerde üreme sağlığı hizmetleri hakkındaki bilgi ve düşünceler sorgulanmıştır. Anketin güvenilirlik çalışması yapılmış olup, Alpha-Cronbach’s 0,657 olarak bulundu. Bu değere göre anketin güvenilir olduğu tespit edildi. Çalışma %95 güven aralığında ve \pm %2,6 hata payı ile yapılmıştır.

Çalışmaya katılan kişilerin üreme sağlığı kapsamında sorulan sorulara verdikleri her doğru cevap için 1 puan, yanlış ve yorum yok cevapları için ise 0 (sıfır) puan verilmiş olup; çalışmaya katılan kişilerin bilgi düzeyleri çan eğrisi metoduna göre değerlendirilmiştir. Böylece çalışmaya katılanların aldıkları ortalama puan değerinden, negatif (-) std. deviasyon puanı çıkarılarak elde edilen değerden düşük alanlar yetersiz bilgi düzeyine sahip kişiler olarak değerlendirilirken; yüksek alanlar yeterli bilgi düzeyine sahip kişiler olarak değerlendirildi.

Araştırmalar sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında (SPSS 15.0) istatistik paket programına aktarılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için $p < 0,05$ kabul edilmiştir. Çalışmamızda frekans dağılımı ve betimsel analiz, ki-kare testi, one-way anova testi uygulanmış olup; gruplar arasındaki farklılığın kaynağı ise Tukey testi ile belirlenmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan toplam 256 kişinin; 185’inin (%72,3) asistan doktor, 71’inin (%27,7) ise intern doktor olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyete göre; 256 bireyin; 143’ünün (%55,9) erkek, 113’ünün (%44,1) ise kadın olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan 256 bireyin üreme sağlığı konularına göre ortalama puanları incelendiğinde; güvenli annelik konusundaki bilgi puan ortalaması $9,91 \pm 2,45$, acil obstetrik bakım konusundaki bilgi puan ortalaması $4,09 \pm 0,99$, aile planlaması konusundaki bilgi puan orta

laması $4,24 \pm 1,32$, cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi puan ortalaması $4,11 \pm 1,19$, gençlere yöne

lik üreme sağlığı hizmetleri konusundaki bilgi puan ortalaması ise $9,72 \pm 2,16$ olarak tespit edildi (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırmaya katılan bireylerin, üreme sağlığı hakkındaki ortalama bilgi puanları

	N	Ortalama±std.sapma	Yeterlilik sınır puanı
Güvenli annelik konusu	256	$9,91 \pm 2,45$	10,06
Acil obstetik bakım konusu	256	$4,09 \pm 0,99$	3,10
Aile planlaması konusu	256	$4,24 \pm 1,32$	3,15
Cinsel yol ile bulaşan hastalıklar konusu	256	$4,11 \pm 1,19$	3,10
Gençlere yönelik üreme sağlığı hizmetleri konusu	256	$9,72 \pm 2,16$	9,94

Gençlere yönelik üreme sağlığı hizmetleri ve CYBH konularındaki ortalama puan ile eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($p < 0,05$). İtern doktorların, asistan doktorlara göre

ortalama puanının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Araştırmaya katılan bireylerin üreme sağlığı konularındaki puan ortalamaları ile eğitim durumları arasındaki ilişki

	Eğitim durumu	N	Ortalama±Std. Sapma	Somer's d	P
Güvenli annelik konusu	Asistan	185	$9,97 \pm 2,29$	0,194	0,346
	İtern	71	$9,67 \pm 2,13$		
Acil obstetik bakım konusu	Asistan	185	$4,22 \pm 1,02$	0,252	0,622
	İtern	71	$4,02 \pm 1,20$		
Aile planlaması konusu	Asistan	185	$4,26 \pm 1,49$	0,399	0,519
	İtern	71	$4,28 \pm 1,54$		
Cinsel yol ile bulaşan hastalıklar konusu	Asistan	185	$3,51 \pm 1,59$	-0,137	0,000
	İtern	71	$4,25 \pm 1,55$		
Gençlere yönelik üreme sağlığı hizmetleri konusu	Asistan	185	$9,25 \pm 2,47$	-0,417	0,000
	İtern	71	$9,94 \pm 2,38$		

Araştırmaya katılan 185 asistan doktorun, üreme sağlığı hakkındaki bilgileri ile anabilim dalları arasındaki ilişkinin Anova testi sonuçları incelendiğinde; güvenli annelik, acil obstetik bakım, aile planlaması, CYBH ve genç-

lere yönelik üreme sağlığı hizmetleri konularında bilgi sahibi olma durumu ile anabilim dalları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($p > 0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Araştırmaya katılan asistan doktorların üreme sağlığı hakkındaki bilgileri ile anabilim dalları arasındaki ilişki

	Varyansın kaynağı (yaş)	Kareler toplam	sd	Kareler ortalaması	F	P
Güvenli annelik bilgi durumu	Between Groups	0,008	2	0,004	0,224	0,800
	Within Groups	3,129	183	0,017		
Acil obstetik bakım bilgi durumu	Between Groups	0,016	2	0,008	0,317	0,729
	Within Groups	4,745	183	0,026		
Aile planlaması bilgi durumu	Between Groups	0,167	2	0,083	2,257	0,108
	Within Groups	6,770	183	0,018		
Cinsel yol ile bulaşan hastalıklar ve AIDS bilgi durumu	Between Groups	0,084	2	0,042	1,723	0,181
	Within Groups	4,445	183	0,029		
Gençlerde üreme sağlığı hizmetleri bilgi durumu	Between Groups	0,046	2	0,023	1,316	0,271
	Within Groups	3,176	183	0,021		

Araştırmaya katılan ve üreme sağlığından sorumlu olan branşlarda eğitim alan toplam 68 asistan doktorun, üreme sağlığı konularından aldıkları ortalama puanlar ile üreme sağlığı konuları yeterlilik puanları karşılaştırıldı; güvenli annelik konusunda en yüksek puan ortalamasını (12,95) ile Kadın Hastalıkları ve Doğum asistanlarının aldığı, en düşük puan ortalamasını (11,05) ise Anestezi ve Reanimasyon asistanlarının aldığı; Acil obstetrik bakım konusunda en yüksek puan ortalamasını (4,12) ile Kadın Hastalıkları ve Doğum asistanlarının aldığı, en düşük puan ortalamasını (3,21) ise Aile Hekimliği asistanlarının aldığı; aile planlaması konusunda

en yüksek puan ortalamasını (3,98) ile Kadın Hastalıkları ve Doğum asistanlarının aldığı, en düşük puan ortalamasını (3,32) ise Anestezi ve Reanimasyon asistanlarının aldığı; cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda en yüksek puan ortalamasını (4,02) ile Halk Sağlığı asistanlarının aldığı, en düşük puan ortalamasını (3,41) ise Anestezi ve Reanimasyon asistanlarının aldığı; gençlere yönelik üreme sağlığı hizmeti konusunda en yüksek puan ortalamasını (11,95) ile Kadın Hastalıkları ve Doğum asistanlarının aldığı, en düşük puan ortalamasını (10,94) ise Üroloji asistanlarının aldığı saptanmıştır (tablo 4). Üreme sağlığından sorumlu hekimlerin tamamı, üreme sağlığı konuları için saptanan yeterlilik sınır puanının üzerinde puan almıştır.

Tablo 4. Araştırmaya katılan ve üreme sağlığı konusunda sorumlu olan branşlarda çalışan asistan doktorların, üreme sağlığı konularındaki ortalama puanları ile yeterlilik sınır puanı karşılaştırılması

	Yeterlilik sınır puanı	Üro. (n:7)	A.H (n:7)	K.H.D (n:9)	Mikr. (n:4)	Anes. (n:11)	Psik. (n:7)	Ped. (n:22)	H.S (n:1)
Güvenli Annelik	10,06	12,30	12,85	12,95	11,30	11,05	12,85	11,80	12,75
Acil Obstetrik Bakım	3,10	3,50	3,21	4,12	4,10	3,40	4,09	3,52	4,05
Aile Planlaması	3,15	3,96	3,92	3,98	3,46	3,32	3,54	3,62	3,94
Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar	3,10	3,80	3,52	3,90	3,70	3,41	3,80	3,86	4,02
Gençlere Yönelik Üreme Sağlığı Hizmeti	9,94	10,94	11,92	11,95	11,94	11,15	11,04	11,25	11,90

Üro:Üroloji, AH:Aile Hekimliği, KHDU:Kadın Hastalıkları ve Doğum, Mikr:Mikrobiyoloji, Anes:Anesteziyoloji ve Reanimasyon, Psik:Psikiyatri, Ped:Pediatri, HS:Halk Sağlığı

Tartışma

Çalışmaya katılan toplam 256 kişinin, üreme sağlığı kapsamında yer alan güvenli annelik, acil obstetrik bakım, aile planlaması, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve gençlere yönelik üreme sağlığı hizmetleri konularındaki bilgi düzeyleri incelendiğinde; güvenli annelik konusunda bilgi sahibi olma düzeyinin düşük, acil obstetrik bakım konusunda bilgi sahibi olma düzeyinin yüksek, aile planlaması konusunda bilgi sahibi olma düzeyinin yüksek, cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bilgi sahibi olma düzeyinin yüksek, gençlere yönelik üreme sağlığı hizmetleri konusunda bilgi sahibi olma düzeyinin ise düşük olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar belirlenmiştir (11). Alpua'nın yaptığı çalışmada da çalışma kapsamına alınan bireylerin cinsel sağlık konusunda yüksek düzeyde bilgi sahibi oldukları belirlenmiştir (12). Dilorio ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, bireylerin %91 gibi yüksek bir oranda üreme sağlığı ile ilgili bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir

(13). Daha yüksek bir bilgi sahibi olma oranına da (%97) Clark ve arkadaşlarının çalışmasında rastlanılmaktadır (14).

Cinsel yolla bulaşan hastalıklar ile gençlere yönelik üreme sağlığı hizmetleri puan ortalaması ve eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlemlendi ($p<0,05$). İntern doktorların ortalamaları, asistanlara göre daha yüksek saptandı. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi 2010-2011 eğitim-öğretim yılı ders programına göre; intern doktorların 4. ve 6. sınıflarda Kadın Hastalıkları ve Doğum stajında, 5. sınıfta Enfeksiyon Hastalıkları, Cildiye ve Üroloji stajlarında bu konulara yönelik dersler almaları, ortalama bilgi puanlarının yüksek olmasını açıklamaktadır (15).

Araştırmaya katılan 185 asistan doktorun, üreme sağlığı konuları hakkındaki bilgileri ile anabilim dalları arasındaki ilişkinin Anova testi sonuçları incelenmiş olup aralarında istatistiksel olarak fark saptanamamıştır; bunun

muhtemel sebebi asistan doktorların, asistanlık eğitimi sırasında üreme sağlığı eğitimi almış olmalarından kaynaklanabilir. Araştırmaya katılan ve üreme sağlığından sorumlu branşlarda çalışan asistan doktorların, üreme sağlığı konularındaki ortalama puanı ile yeterlilik sınır puanı karşılaştırılmış olup; üreme sağlığından sorumlu hekimlerin tamamı üreme sağlığı konuları için saptanan yeterlilik sınır puanı üzerinde puan almıştır. Üreme sağlığından sorumlu tıp branşlarında verilen eğitim içinde üreme sağlığı konularının yer alması muhtemel olduğundan bu sonuç da beklenen bir durumdur.

Sonuç

Halkımızın sosyoekonomik, coğrafi ve kültürel nedenlere bağlı olarak üreme sağlığı konusundaki bilgileri değiştiği için üreme sağlığı hizmeti sunanların eksik olduğu konularda kendilerini yetiştirmeleri sağlıklı bir toplum ve gelecek için çok önemlidir. Bunun için tıp fakülteleri bünyesinde bu konuda hizmet içi eğitime daha fazla önem verilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

1. Akın A. Aile Planlamasından Üreme Sağlığına Geçiş. Aktüel Tıp Dergisi 2001; 6(1):4-8.
2. İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, Cinsel Sağlık Bilgileri Eğitimi Öğretmen El Kitabı. Aşama Matbaacılık Ltd.Şti. İstanbul: 2000
3. Birleşmiş Milletler, Nüfus ve Kalkınma, Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansında Kabul Edilen Eylem Planı. Kahire: 5-13 Eylül, 1994
4. Gölbaşı Z. Adolesan kızlara yönelik okula dayalı üreme sağlığı eğitim programının etkinliği. Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2002.
5. Tosun A. Atatürk Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerin üreme sağlığı konusundaki bilgi düzeyleri. Yüksek Lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1999.
6. Sezgin B. Ankara'daki sağlık meslek liselerindeki dördüncü sınıf öğrencilerinin üreme sağlığı bilgileri ve cinsel yaşama ilişkin bazı yaklaşımlarının saptanması. Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2000.
7. Reproductive Health for Young Adults: Contraception, Pregnancy and Sexually Infections/HIV. [www.fhi.org/training/modules] adresinden 31.08.2006 tarihinde erişilmiştir.
8. Akın A, Bahar Özvarış Ş. Adolesanların/Gençlerin Cinsel ve Üreme Sağlığını Etkileyen Faktörler Projesi (özet raporu); Ankara. 2004.
9. Özcebe H. Kırsal alanda adolesan ve gençlerin üreme sağlığı konusunda bilgi düzeyinin saptanması ve bilgi düzeyinin artırılması için bir müdahale: Adolesan ve Genç Sağlığı Gönüllüsü. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2000.
10. Nüfus, demografi yapısı, göç özel ihtisas komisyonu. [http://kalkinma.gov.tr/.../Nüfus_Demografi_Yapısı_Göç_ÖİK.pdf] adresinden 15.09.2006 tarihinde erişilmiştir.
11. Cinsel sağlık ve üreme sağlığı ulusal stratejik eylem planı. [http://sbu.saglik.gov.tr/tusp/turkce/yayinlar/pdf.../01_USEP.pdf] adresinden 5.09.2006 tarihinde erişilmiştir.
12. Alpua Z. Adolesanların Anne-Babalarının ve Öğretmenlerinin Cinsellik ve Üreme Sağlığı ile İlgili Tutum ve Davranışları. Uzmanlık tezi. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi, 2006.
13. Dilorio C, Kelley M, Hockenbery EM. Communication About Sexual Issues: Mother, Fathers, and Friends. J Adolesc Health 1999; 24(3):181-89.
14. Clark LR, Jackson M, Allen T. Adolescent Knowledge About Sexually Transmitted Disease. Sex Transm Dis 2002; 29:436-43.
15. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi. [http://tip.sdu.edu.tr/index.php?dosya=egitim/mezun_once/egitimrehberonbir&tur=2] adresinden 14.09.2006 tarihinde erişilmiştir.

İletişim:

Uzm.Dr. Sıtkı Arı
Tercan Mustafa-İnge Zeynep Gözcü Aile Sağlığı
Merkezi, 3 no.'lu Aile Hekimliği Birimi,
Tercan, Erzincan, Türkiye
tel: +90.506.5121659
mail: sitkiari2010@gmail.com